

Орто бөлөх оџолоругар аһаџас дьарык

Темата: 1. “Дьиз кыыллара” (Нэдиэлэтэџи тиэмэ)

2. Остуоруйа Куоска уонна кутуйах

Сыала: дьиз кыылларын кытта билсигии, дьизэтэџи кырачаан доџотторбутун көрүү-харайыы туһунан кэпсэтии.

Соруга - дьиз кыылларын сөпкө ааттыылларын ситигии, хартыынаџа көрөн кэпсииллэрин ирдээгин - учить бережно и заботливо относиться к своим домашним любимцам;

- кэпсэтэр, кэпсиир дьоџурдарын сайыннарыы

- остуоруйа дьоруойдарын уобараһын сөпкө көрдөрөллөрүн үөрэтии, памяттарын сайыннарыы, оонньуу нөнгүө үтүө дьыалаџа иитии.

Туттуллар матырыйааллар. Слайд, Дьиз кыыллар хартыыналара, дьиз кыыллар төбөлөрө, ырыалар , Күөх от, үүт, килиэп, бурдук, (Кутуйах, Куоска, Отчут, Ынахчаан, килиэп астааччы танастара)

1. Кириии тыл :

Иитээччи Үтүө сарсыарданан, оџолор! Көрүн эрэ, биһиэхэ бүгүн ыалдьыттар кэлбиттэр. Дорооболоһуоххайын....

Оџолор: Үтүө күнүнэн.

Иитээччи: бүгүн биһиги ханна эрэ айанныахпыт. Онно тийэрбитигэр араас суоллары көрсүөхпүт. Туох баар бары мэхэйдэри туоруохпут . Ол мэхэйдэри туораатахпытына күлүүс булуохтаахпыт. Тугу арыйарын онтон көрүөхпүт. Эһиги миигин кытта айанныаххытын баџараџыт дуо?

Музыка тыаһыыр .Таабырынна таайсыаџын(слайдка үлэ)

2. Сүрүн чааһа

Бастакы сорудах.Слайдынан үлэ.

Слайд 2 -Кини саамай туһалаах

Элбэх үүтү биэрэр

Кини үрүн үүтүттэн

Сүөгэй, суорат буолар Кимий

Слайд 3 Ынах –муостаах улахан дьиз кыыла.Ынахтар күөх хонууга мэччийэн отунан аһыыллар. Минньигэс туһалаах үүтү биэрэллэр. Үүттэн творог, йогурт, арыы, сүөгэй онороллор. Ынахтар маџыраан кэпсэтэллэр «Маа». Ол аата кинилэр аччыктаабыттар эбэтэр оџолорун(ньирэйдэрин) ыныраллар. Кыһынын куурбут хаппыт оту сииллэр.

Слайд 4 -Муннум миэнэ төкүнүк

Бадараанна сытабын

Хрю-хрю- хрю-хрю

Таайын миигин кимминий

Слайд 5 Сибиинньэ саамай өйдөөх дьиз кыыла. Кини куһаннык көрөр эрэри чуордук истэр эбит. Сибиинньэ оџолоро кыра эрдэхтэриттэн хамсаныылаахтар, кинилэр розовой муннулаахтар, кылгас эриллит кутуруктаахтар.Сибиинньэлэр сөрүүнү сөбүлүүр буоланнар бадараанна сыталларын ордороллор.

Слайд 6-Икки кыра муостаахпын

Хойуу уһун түүлээхпин

Бээ-бээ диэммин аһаары

Бээжиниирбин истибитин

Слайд 7 Коза –саамай хойуу уонна туһалаах үүттээх. Кини уһун түүлээх уонна бытыктаах. Коза оҕолорунаан итииттэн да, тымныыттан да куттамматтар эбит.

Слайд 8-Дьэ кыылларыттан үлэһит

Мин эрэ буоллабым

Кыһыннары сайыннары

Хаһаайыммыт тиэйэбин

Слайд 9 Ат – саамай кыраһыабай уонна киһиэхэ чугас дьэ кыыла. Аттар эбиэс курупанан уонна отунан аһыыллар. Моркуоп, яблоко, хаппыт килиэп уонна кусковой саахар наһаа сөбүлүүллэр. Кинилэр олус түргэнник сүүрэллэр. Туйахтарын харыстаан боккуоба кэтэрдэллэр.

Слайд 10 -Кутуйабы тутарбын

Олус да сөбүлүүбүн

Тэриэлкэттэн үүтү

Салаан салбанан иһэбин

Слайд 11 Дьэбэ дьон саамай сөбүлүүрэ –Куоска. Куоска оҕолоро мэник баҕайы буолаллар. Кини ып-ыраас, күн аайы бэйэтэ суунар. Куоска тыаһа суох хараҥаҥа сыллан хаамар. Онно киниэхэ бытыга көмөлөһөр.. Куоска кутуйабы бултаан сиир. Онон куоска баар дьэитигэр кутуйах суох буолар

Слайд 12-Дьэ таһын харабыллыыр

Туора дьону киллэрбэт

Үрэн дьону чугаһаппат

Ким буолуой оҕолор

Слайд 13 Ыт- киһи саамай чугас, истинг доҕоро. Хаһаайынын аһары бэркэ билэр, көрдөбүнэ үөрэн кутуругун хамсатар. Сорох ыттар сатаан ыллыылар.

Ыт өйдөөх уонна истигэн буоларыгар кинини кыра эрдэбиттэн дьарыктыылар. Куруук кэпсэтэ сырыттааххына истигэн буолар-араас хамаандалары толоро үөрэнэр.

Маладьыастар, бастакы соруудабы толороннот эһиэхэ **1 кулуус** буллубут

Иккис соруудах Иитээччи: .Оҕолор, эһиги дьэбитигэр кыыллар бааллар дуо? Кимнээх эһигини кытта олороллоруй? (ответы детей)

Иитээччи: Чэйиий, көрүүххэйин эрэ. Кимнээх бааллар эбиттэрий? Эһиги дьэбитигэр төрөппүттэргитин кытта уруһуйдаан ажалбыккыт. Ону көрөн кыратык кэпсээн биһиэхэ сырдатын (показ рисунков).

Биһигини кытта олорор дьэбит кыылларыгар хайдах сыһаннаһахтаахпытый? (ответы детей).

-Саамай сөп. Биһиги кинилэри аһатан, көрөн- харайан иитиэхтээхпит. Кинилэргэ көмөлөһүөхтээхпит. Хаһан даҕаны атаҕастаабакка, уулуссаҕа бырахпахха илдьэ сылдыахтаахпыт.

Биһиги дьэбит кыылларын көрөрбүт иһин кинилэр биһиэхэ элбэх туһаны онороллор. Ынах биһиэхэ үүт биэрэр, ол үүттэн элбэх ас онороллор, ат киһиэхэ үлэлиир, от, мас муус таһар, ыт дьэ харабыллыыр, куоска кутуйах тутар. **2 кулууьу дуоска кэннигэр баарын булабыт..**

Артикуляционной гимнастика

-Билигин билиги салгыы айаннахпыт иннинэ айахпытын бэлэмниэххэин

Мимика, жесты айах хамсатыы дорҕооннору хатылааһын.

СИ-си-си Са-са-са Со-со-со

Су-су-су Сэ-сэ-сэ сы- сы-сы.....

Иитээччи: Билигин билиги оонньоохпунт. Оонньоубут аата Кыылар кулуктэринэн паарабытын булан, кинилэри үтүктүн. Музыка тыаһыыр. Паараларын булан иккилии тураллар. Паараларга соруудах. кыылар хайдах сангаралларын, тутталларын – хапталларын утуктуехтэр.(Хартыына көрдөрөбүн- ынах маа, сибиинньэ хрю хрю, коза бээ, куоска –мяу, ыт ам-ам, ат анһа-һа...

Оонньоу сырыттаһарына **3 күлүүс көтөн** түһэр.

Остуоруйа музыката тыаһыыр

Иитээччи - Ханна тийэн кэллибитий. Ширма хааман киирэр. Кулуустэри ширмаба иилэбит. Артыыстар миэстэлэрин булаллар.

Аны билигин билиги остуоруйа көрүүхпунт.

Куоска уонна кутуйах

Саха норуотун остуоруйата.

Куоска кутуйах кутуругун быһа тардан ылар.

Кутуйах: -Куоскааа, көрдөһөбүн-ааттаһабын, баһаалыста кутурукпун төннөр даа...

Куоска: – Үүт булан аҕаллаххына биирдэ төттөрү биэриэм...

Кутуйах ынахха сүүрэн тийэр.

Кутуйах :–Ынахчаан, көрдөһөбүн-ааттаһабын, баһаалыста үүттэ биэр даа...Куоскаба үүт илдьэн биэрдэхпинэ кутурукпун биэриэх буолла.

Ынах: – Миэхэ күөх отто булан аҕаллаххына, биирдэ биэриэм.

Кутуйах отчукка сүүрэн тийэр.

Кутуйах: –Отчут, көрдөһөбүн-ааттаһабын, баһаалыста күөх отто бэрис даа.. Ынахха от биэрдэхпинэ үүт бэрсэр, үүтү куоскаба илтэхпинэ, кутурукпун биэриэх буолла.

Отчут кили: –Мээхэ килиэптэ булан аҕаллаххына, биирдэ бэрсиебим.

Кутуйах килиэп астааччыга сүүрэн тийэр.

Кутуйах: –Килиэп астааччы,көрдөһөбүн-ааттаһабын, килиэптэ бэрис даа...Отчукка килиэп биэрдэхпинэ, от бэрсэр, оту ынахха биэрдэхпинэ үүт бэрсэр, үүтү куоскаба биэрдэхпинэ эрэ - куоска миэхэ кутурукпун биэриэх буолла..

Килиэп астааччы: –Мин бурдукпун хаһан да тыыппат буоллаххына килиэп бэрсием.

Кутуйах: – Хаһан да бурдуккун тыытыам суоҕа.

Килиэп астааччы кутуйахха килиэп биэрэр, **К:**-Махтал. Ол килиэби кутуйах отчукка илдьэн биэрэр, отчут кутуйахха күөх от биэрэр **К:** -Махтал. Кутуйах оту ынахха илдьэн биэрэр, ынах кутуйахха үүт биэрэр **К:** -Махтал

Кутуйах үөрэн-көтөн үүту куоскаҕа илдьэн биэрэр.

Куоска: –Махтал кутуйах, минньигэс үүккэр. (кутуйах кутуругун сыһыарар)

Кутуйах: –Махтал куоска!Үөрдэхпиэн!!!

Уеруу музыката тыабыр.

6. Рефлексия:

Иитээччи: Остуоруйабыт туохха үөрэтэрий?

Ханнык дьоруойдар баалларый?

Ханнык кыыллары керустубутуй?

Биир тылынан кимнээ5ий?

Хайдах кинилэргэ сыбыаннаабытый?